

Čiurlionio muzika natose: sklaida tarpukario periodikoje ir tipologiniai leidybos aspektai po 2000-ųjų metų

Darius Kučinskas

Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Gedimino pr. 42, 01110 Vilnius
El. paštas darius.kucinskas@ktu.lt

Rima Povilionienė

Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Gedimino pr. 42, 01110 Vilnius
El. paštas rima.povilioniene@lmta.lt

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos leidyba, nuo XX a. antrosios pusės pasižyminti pastovumu ir nuoseklumu kaip nė vieno kito Lietuvos kompozitoriaus, laikytina tam tikru orientyru vertinant bendrą natų leidybos situaciją Lietuvoje, nes aprėpia ir lietuviškos muzikos leidybos istoriją, ir redagavimo, spausdinimo bei platinimo praktikų raidą. 2003 m. *Knygotyros* t. 40 gana išsamiai aptarus Čiurlionio natų leidybos pirmojo šimtmečio kelią, šiandien kyla poreikis apžvelgti kompozitoriaus muzikinės kūrybos publikavimo situaciją po 2000-ųjų metų. Atsižvelgiant į pasaulines muzikos natų leidybos, redagavimo tendencijas, pastarųjų dešimtmečių Čiurlionio muzikos leidybinėje veikloje įžvelgiamos šios kryptys: aranžuotųjų ir transkripcijų, urtekstų, skaitmeniniai ir pan. leidiniai. Taip pat straipsnyje skelbiami susisteminti faktologiniai duomenys apie trumpalaikį, tačiau gana sistemingą Čiurlionio natų spausdinimą tarpukario užsienio spaudoje – JAV žurnale *Margutis*, drauge tapusį tam tikru lietuviškumo emigracijoje palaikymo simboliu¹.

RAKTAŽODŽIAI: Čiurlionio muzikos leidyba, natų sklaida užsienio spaudoje, muzikos redagavimas, urtekstai, tekstologija

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrinių leidybos pradžia galima būtų laikyti 1900 m., kai Lenkijoje, muzikos mėgėjų žurnalo *Meloman* aštuntame numeryje, buvo išspausdintas Noktiurnas fis-moll (DK 41 | VL 178; žr. 1 pav.) bei dvylikame numeryje – Preliudas h-moll (DK 55 I red. | VL 182); po poros metų tame pačiame žurnale (Nr. 10) paskelbta Mazurka h-moll (DK 125 | VL 234)². Šiame 1899–1903 m. Varšuvoje kompozitoriaus, muzikos kritiko, redaktoriaus ir leidėjo Leono Chojeckio (1858–1931) rengtame mėnesiniame natų leidinyje su nemokamu literatūriniu priedu („Miesięcznik nutowy na fortepian z bezpłatnym dodatkiem

¹ Tyrimą finansavo Lietuvos mokslo taryba, įgyvendinant Valstybinės lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programos projektą „Kritinis Čiurlionio fortepijoninės muzikos tekstas ir interaktyvi duomenų bazė“, Nr. S-LIP-22-75, 2022–2024 m.

² Prie kūrinių nurodomos muzikologų Dariaus Kučinsko (DK) ir Vytauto Landsbergio (VL) sudarytos Čiurlionio muzikos kūrinių katalogo numeracijos.

1 pav. Pirmasis M. K. Čiurlionio muzikinės kūrybos leidinys: Nokturnas fis-moll fortepijonui, DK 41 | VL 178 (kūriny išspausdintas *Meloman. Miesiečių muzika*, 1900, Nr. 8, p. 10–11)

Kompozitoriui dar gyvam esant, Vincas Palukaitis 1908 m. išleido Čiurlionio harmonizuotų liaudies dainų rinkinį *Vieversėlis* – pirmą lietuvišką dainyną po spaudos atgavimo (jame dar buvo įtrauktos Strazdo ir Kudirkos kompozicijos). Apie šį leidinį verta prisiminti, kad Čiurlionio muzikinis braižas (net ir liaudies dainų harmonizacijose) išsiskyrė modernumu, paskatinusiu kritišką Juozo Naujalio recenziją, kurioje šis rašė apie „nepamatuotus harmonizacijos išsišokimus“, „keistą tonaciją“, nenatūralias sekstakordų pabaigas ir pan.⁵ Vis dėlto pagrindinis Čiurlionio muzikos kūrinių leidybos procesas įsibėgėja po 1950 m., nuosekliai pradėjus rengti jo kūrinių redakcijas, drauge

literackim“) buvo publikuojama naujausia Lenkijos bei užsienio kompozitorių muzika fortepijonui³; nuo 1903 m. šią iniciatyvą tęsė iki 1914 m. Chojackio leistas žurnalas *Nowości Muzyczne: czasopiśmie literacko-nutowym poświęconym utworom fortepianowym* („Muzikos naujienos: literatūros ir natų žurnalas, skirtas fortepijono kūriniams“)⁴. 1900 ir 1902 m. *Melomane* publikuotos Čiurlionio kompozicijos buvo trumpos saloninio tipo pjesės fortepijonui, kurias Čiurlionis pasiūlė žurnalo leidėjams, tikėtina, orientuodamasis į leidinio auditoriją – populiariosios muzikos gerbėjus. Pirmųjų dviejų pjesių (Nokturno ir Preludio) faksimilės buvo perspausdintos 2000 m. pianistės Janinos Neniškytės parengtame rinkinyje *Jaunystės kūriniai fortepijonui* (Klaipėda, 2000) kartu su Neniškytės parengta redakcija.

3 Pavyzdžiui, 1899 m. numeryje buvo išspausdintos Pietro Mascagni, Fridolino Braungardto, Philippo Scharwenka'os, F. Niedaro, Moritzo Moszkowskio, Andria Karaevi fortepijoninės pjesės. *Melomane* Chojackis neretai spausdino ir savo autorines pjeses ar lenkų liaudies dainų aranžuotes fortepijonui.

4 Walkusz 2019: 69, 141–142; Walkusz 2017: 291.

5 Nomicaitė 2002: 194.

atkleidžiant bendruosius lietuviškų natų leidybos dėsningumus bei iki šiol išliekant bene aktyviausia palyginti su kitų Lietuvos kompozitorių natų leidyba⁶. 2000 m. pasitinkant Čiurlionio 125-ąsias gimimo metines, apibendrinančiame straipsnyje⁷ buvo simboliškai peržvelgtas kompozitoriaus muzikos natų leidybos šimtmetis, kuriame chronologiškai aptartas laikotarpis nuo pirmosios publikacijos *Melomane*, atidžiau įsigilinta į muzikos redaktoriaus vaidmenį ir įtaką publikuotų Čiurlionio natų tekstams. Šiandien, artėjant jau 150-ajam kompozitoriaus gimtadieniui bei įtraukiant pastarųjų dešimtmečių Čiurlionio muzikos kūrinių leidybos rezultatus, kyla poreikis išskirti tam tikrus Čiurlionio muzikos kūrinių leidybos tipologinius aspektus, kurie ypač pastaruoju metu atliepia pasaulines muzikos natų leidybos ir redagavimo tendencijas bei suintensyvėjusią skaitmeninimo kryptį. Kartu šiame straipsnyje pateikiama į 2000 m. apžvalgos akiratį nepatekusi informacija apie Čiurlionio muzikos natų sklaidą tarpukariu vienu iš muzikinės žurnalistikos formatų – straipsnyje skelbiami susisteminti faktologiniai duomenys apie ne tiksliniuose natų leidiniuose, bet periodikoje spausdintus Čiurlionio muzikos kūrinius.

Čiurlionio natos *Margučio* puslapiuose

Tarp pirmųjų pavyzdžių, kai muzikos kūriniai skelbiami lietuviškoje periodikoje, minėtinas „eilių su gaida“ reiškiny XIX a. pab., tapęs „vienu vertingiausių pirmųjų nelegalių lietuviškų periodinių leidinių bruožų“⁸: 1884 m. pasirodžiusio *Aušros* 7–8-o numerio puslapiuose buvo išspausdintas „Dainos apie strazdą“ tekstas su natomis. Šiame leidinyje, taip pat *Tėvynės sarge*, *Varpo* žurnalo „Muzikos“ skyriuje ar Naujaloio inicijuotame *Vargonininke* dažniausiai buvo spausdinamos kompozitorių Stasio Šimkaus, Naujaloio, Teodoro Brazio, kitų autorių harmonizuotos lietuvių liaudies dainos, rečiau – originalių kūrinių natos (pavyzdžiui, Mykolo Racevičiaus-Račo mišių dalis „Sanctus“ publikuota *Tėvynės sargo* 1900 m. Nr. 1; *Vargonininko* 1909 ir 1910 m. numeriuose spausdintos giesmės ir pan.). Į JAV išvykęs Šimkus 1916 m. ten inicijavo lietuvišką žurnalą *Muzika*, kurio puslapiuose taip pat galima rasti ne tik dainų, bet ir akademinės muzikos kūrinių su natomis (pavyzdžiui, Beethoveno fortepijonines variacijas)⁹.

6 Nemažėjantį dėmesį Čiurlionio natų leidybai nulėmė pirmiausia kompozitoriaus tarptautinis pripažinimas ir įvertinimas; stiprų postūmį atlieka ir atitinkamai natų leidinių poreikį formuoja ir Lietuvoje pastoviai organizuojami Čiurlionio muzikai skirti tarptautiniai konkursai ir festivaliai (tarp jų Tarptautinis M. K. Čiurlionio pianistų ir vargonininkų konkursas Vilniuje, festivalis „Druskininkų vasara su Čiurlioniu“ Druskininkuose, Tarptautinis M. K. Čiurlionio muzikos festivalis Palangoje ir kt.) bei įtvirtinta pozicija Lietuvos švietimo sistemoje – Čiurlionio muzikos įtraukimas į studijų programas visose muzikos studijų pakopose. Be to, galima pastebėti ir nuolatinį domėjimąsi Čiurlionio muzika užsienyje; vis dažniau profesionalūs užsienio muzikai įtraukia Čiurlionio kompozicijas į savo koncertines programas ir pan.

7 Kučinskas 2003.

8 Nomicaitė 2002: 187.

9 Daugiau žr. Nomicaitė 2002: 186–190; Povilionienė 2014: 164; Povilionienė 2016: 344–345, 181; Strazdaitė-Ziberkienė 2021: 115, 132.

Renkant duomenis apie Čiurlionio muzikos natų leidybą, kaip atskirą barą derėtų išskirti kompozitoriaus natų sklaidą periodikoje, nuo kurios, kaip matyti, ir prasidėjo šio kompozitoriaus muzikinės kūrybos leidyba. Kaip minėta, 1900 ir 1902 m. jo fortepijoninės pjesės atspausdintos lenkų žurnale *Meloman*, 1910 m. Seinuose leisto katalikų savaitraščio Šaltinis pirmo numerio puslapiuose randame atspausdintą kompozitoriaus harmonizuotą lietuvių liaudies dainą mišriam chorui „Prapuoliau, močiute“ (1906, DK 204d), o 1916 m. Filadelfijoje Šimkaus leidžiamo lietuvių žurnalo su natų priedu *Muzika* antrajame numeryje buvo paskelbta Čiurlionio harmonizuota daina „Šėriau žirgelį“ (1908, DK 216b). Su šia leidybos forma, skirta daugiau populiarinimo tikslams, susiduriama ir tarpukariu, kai JAV ėjusio žurnalo *Margutis* keleto numerių puslapiuose buvo spausdinamos fortepijoninės Čiurlionio miniatiūros.

Margutis Čikagoje buvo leidžiamas 1928–1965 m., XX a. 4 deš. jis pasirodydavo dukart per mėnesį ir buvo pristatomas kaip „visuomenės, kultūros ir politikos žurnalas“. Kaip nurodo Danutė Petrauskaitė, per pirmuosius 22 veiklos metus (t. y. 1928–1950 m.) žurnale buvo išspausdintos šešios Čiurlioniui skirtos publikacijos, ir tai įvyko, tikėtina, „dėl to, kad „Margutį“ leido Antanas Vanagaitis (1890–1949) – vargonininkas, chorvedys bei daugelio populiarių dainų kūrėjas, labai rūpinęsis lietuvių muzikine kultūra, jos sklaida“¹⁰. Pirmą straipsnį apie Čiurlionį *Margučio* puslapiuose 1929 m. parašė Juozas Žilevičius, jo tekstas pagrįstas daugiau kompozitoriaus gyvenimo ir kūrybos faktais¹¹. Kiek išsamesnis meninis Čiurlionio kaip „trišakio kūrėjo“ (t. y. dailininko, kompozitoriaus ir poeto) portreto pristatymas išspausdintas 1935 m. minint kompozitoriaus 60-ąsias gimimo metines¹². Tačiau greta informatyvaus pobūdžio tekstų *Margučio* puslapiuose buvo skelbiamos ir muzikos kūrinių natos, tarp jų – ir Čiurlionio. Lakonišką suvestinę apie šiuos spaudinius 2013 m. straipsnyje pateikė Petrauskaitė¹³, bibliografiniai *Margutyje* publikuotų Čiurlionio natų duomenys be detalesnio komentaro 2017 m. paskelbti japonų muzikologės Yumiko Nunokawos daktaro disertacijos apie Rytų ir Vakarų kultūrų sankirtas bei įtakas Čiurlionio kūryboje šaltinių sąrašė¹⁴.

Iš viso *Margučio* puslapiuose 1932–1936 m. buvo išspausdinti 8 kūriniai – dvi kompozitoriaus harmonizuotos liaudies dainos „Prapuoliau, močiute“ ir „Siuntė mane močiutė“ bei šešios fortepijoninės kompozicijos nuo gana elementarių (pavyzdžiui, žurnalo 1932 m. numeryje paskelbtas trijų eilučių Preliudas F-dur vargonams; žr. 2 pav.) iki sudėtingesnių pjesių su priedais skliaustuose „suaugusiems pianistams“ (čia minėtini 1904 m. sukurti opusai: Preliudas d-moll, sudarytas iš simbolinio garsaeilio

10 Petrauskaitė 2013: 464.

11 Žilevičius 1929: 11–12.

12 Mikalojus Konstantinas... 1935: 10.

13 Petrauskaitė 2013: 465.

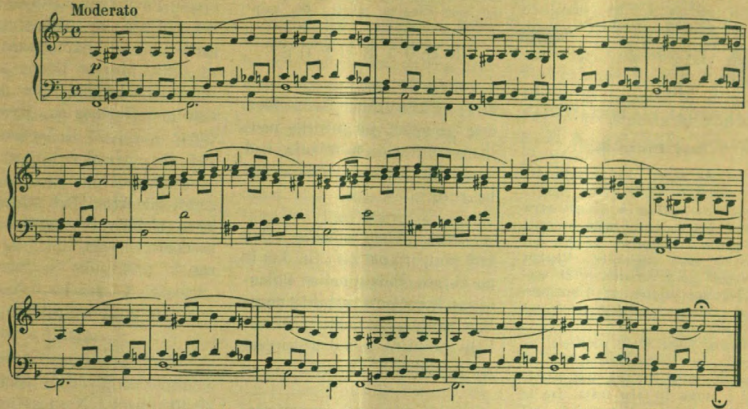
14 Nunokawa 2017: 101, 109.

Birželis-June 10, 1932 MARGUTIS 9

PRELUDIJA

M. K. Čiurlionis.

Moderato

Komp. M. K. ČIURLIONIS

M I N T Y S

Vienas saulės spindulys yra
šviesesnis už visą mėnulį.

— 0 —

Jeigu mokini kitus doros, —
pats privalai tokiu būti.

Dailė yra tikėjimas, kuris
jaudina jausmus tikėti į tokią
tikyba, kuri suteikia dvasinį —
estetinį smagumą maldaujan-
čiam.

— 0 —

Tikyba yra ir mene. Nuošir-
dus menininkas ja tiki ir pildo
savo įsitikinimus.

— 0 —

Tikėjimas, kuris pats susi-
kuria ir subręsta menininko sie-
loj; — yra menas.

— 0 —

Genijui darbas ir pats ku-
riasi.

— 0 —

Genijum gimęs dažnai uba-
gu miršta.

— M. Š.

Statistikos žinios rodo, kad dabar
Europoje yra net 18 milijonų moterų
daugiau negu vyrų.

— 0 —

Dviratis (arba baisikelis) išrastas
1869 metais.

— 0 —

Šventas Raštas (Biblija) yra iš-
verstas į 830 kalbų.

Visi mes, kada sakome „taip“ —
palinguojame galvą, o kada sakome
„ne“ — purtome galvą. Tačiau yra
žmonių, kurie daro atvirkščiai. Tai
Albanijos gyventojai, Europoje.

— 0 —

Pernai Lietuvoje suvartota 61,300
kilogramų arbatos. Tai yra daugiau
kaip 130,000 svarų. Lietuvoje žmo-
nės daugiau mėgsta arbatą, negu ka-
vą.

V. DINEIKA

2 pav. M. K. Čiurlionio Preludas [vargonams] F-dur, DK 175 | VL 103, išspausdintas JAV žurnale *Margutis* (Čikaga, 1932 m. birželio 10 d., Nr. 11, p. 9)

a-d-f-b-e-es-ges, DK 146 | VL 256, ir IV variacija iš „Variacijų Sefaa esec tema“, DK 154 | VL 258). Abi harmonizuotos liaudies dainos buvo perspausdintos vėlesniuose *Margučio* numeriuose 1942 ir 1947 m. (žr. 1 lentelę). Derėtų pakoreguoti Petrauskaitės pastebėjimą, kad paskelbtos kompozicijos buvo 1904 m. sukurti šeši fortepijoniniai

1 lentelė. Žurnale *Margutis* 1932–1936 m. išspausdintų Čiurlionio muzikos kūrinių sąrašas

Metai	Bibliografinė informacija apie išspausdintą Čiurlionio muzikos kūrinį
1932	Preludija. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1932 m. birželio 10 d., Nr. 11, p. 9. [Preljudas [vargonams] F-dur, DK 175 VL 103, sukurta 1904 m.]
1933	Vargonų preludija [Vaižgantui pagerbti]. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1933 m. gegužės 25 d., Nr. 10, p. 8. [Preljudas [vargonams] B-dur, DK 163 VL 94, sukurta 1904 m.]
1933	„Liudna gaida“. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1933 m. liepos 10 d., Nr. 14, p. 12. [Preljudas [vargonams] d-moll, DK 172 VL 100, sukurta 1904 m.]
1935– 1942	„Prapuoliau matušė“ [liaudies daina]. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1933 m. lapkričio 30 d., Nr. 22, p. 8. Perspausdinta: „Prapuoliau močiute“. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1947 m. rugsėjis, Nr. 15, p. 8. [„Prapuoliau, močiute“, DK 204a VL 58; sukurta 1906 m. Harmonizuota lietuvių liaudies daina vienuoliams chorui.]
1936 – 1947	„Siuntė mane močiutė“ [liaudies daina]. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1936 m. sausio 15 d., Nr. 1, p. 9. Perspausdinta: „Siuntė mane močiutė“. Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1942 m. balandžio 15 d., Nr. 7, p. 7. [„Siuntė mane močiutė“, DK 213b VL 62, sukurta 1906 m. Harmonizuota lietuvių liaudies daina mišriam chorui.]
1936	Čiurlionio muzika (suaugusiems pianistams). Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1936 m. liepos 15 d., Nr. 13, p. 8. [IV variacija iš ciklo „Variacijos Sefaa esec tema“, DK 154 VL 258, sukurta 1904 m.]
1936	Čiurlionio muzika (suaugusiems pianistams). Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1936 m. liepos 30 d., Nr. 14, p. 8; tęsinys 1936 m. rugpjūčio 15 d., Nr. 15, p. 9. [Preljudas d-moll, DK 146 VL 256, sukurtas 1904 m.]
1936	Preludija (parašyta 1904 m. gruodžio 21). Iš: <i>Margutis</i> , Čikaga, 1936 m. gruodžio 30 d., Nr. 24, p. 12. [Fugetė h-moll, DK 178a VL 262]

preliudai¹⁵: šio straipsnio 1 lentelėje pateikiamas visų *Margutyje* išspausdintų Čiurlionio kūrinių sąrašas, kuriame matyti, kad šeši instrumentiniai kūriniai sudaro 3 vargoniniai preliudai DK 163, 172 ir 175, fortepijoninis Preljudas d-moll DK 146, fragmentas iš ciklo „Variacijos Sefaa esec tema“ DK 154 bei Fugetė h-moll DK 178a.

Čiurlionio muzikos spausdinimas *Margučio* puslapiuose truko tik keletą metų ir nors, galima sakyti, buvo trumpalaikis, tačiau gana sistemingas ir kryptingas šio kompozitoriaus muzikinės kūrybos sklaidos etapas tarp lietuvių emigrantų bendruomenės XX a. 4 deš., neabejotinai pasitarnavęs ir kaip tam tikras lietuviškumo emigracijoje palaikymo, tautinės savimonės stiprinimo simbolis.

15 Petrauskaitė 2013: 465.

Čiurlionio muzikos natų leidiniai po 2000 m.

Lietuvoje per pastaruosius 25 metus Čiurlionio muzika vidutiniškai buvo publikuojama kartą per metus – iš viso išleista daugiau kaip 20 leidinių (2 lentelė). Nuo 2020 m. Čiurlionio kūrinius vis dažniau publikuoja Lietuvos muzikos informacijos ir leidybos centras, daugiausia skelbdamas Vytauto Landsbergio ir Roko Zubovo parengtas redakcijas, t. y. pakartojamos ankstesnės publikacijos (ištaisius korektūros klaidas) ir redakciniai sprendimai. Dėl to moksline ir interpretacine prasme šie leidiniai nėra reikšmingi, netgi priešingai – jie tarsi gręžiasi atgal ir varžo natūralią muzikos redagavimo, teksto tyrimų ir leidybos raidą bei praktiką. Vis dėlto aptariant šio laikotarpio Čiurlionio muzikos leidybos projektus, galima išskirti keletą krypčių ir redakcinių gairių, į kurias orientuojasi muzikos natų rengėjai ir leidėjai. Viena vertus, 2000 m. galima laikyti naujo Čiurlionio muzikos leidybos laikotarpio pradžia, kai buvo užbaigtas dar neskelbtų muzikos kūrinių publikavimas ir prasidėjo naujas jų redagavimo, interpretavimo ir tipologiniu požiūriu įvairesnių leidinių leidybos etapas. Kita vertus, ir po 2000 m. įvyko naujų atradimų, pavyzdžiui, 2006 m. čiurlionistikos pasaulį nustebino dar vienas iki tol laikytų dingusių ankstyvųjų Čiurlionio muzikos kūrinių atradimas Vilniaus universiteto bibliotekoje (bibliotekos rankraščių skyriaus fonduose aptikta 11 lapų su natomis).

2 lentelė. Svarbesni Čiurlionio muzikos leidiniai, išleisti Lietuvoje po 2000 m.

Metai	Leidiny	Redaktorius	Redakcijos tipas	Pastabos
2000	<i>Fuga b-moll</i> (DK 293 VL 345). Urtekstas ir faksimilė. Kaunas: J. Petronis	Darius Kučinskas	Urtekstas	Pirmą kartą skelbiamas kūrinio urtekstas ir jo faksimilės (spalvotos)
2004	<i>Kūriniai fortepijonui. Visuma</i> . Kaunas: J. Petronis (antras leidimas 2024 m.)	Vytautas Landsbergis	Atlikėjiška redakcija	150 kūrinių, iš jų 7 publikuoti pirmą kartą
2005	<i>Visi kūriniai vargonams</i> . Kaunas: J. Petronis (atspausdinta po leidėjo mirties)	Jūratė Landsbergytė	Atlikėjiška redakcija	69 originalūs ir aranžuoti kūriniai vargonams, iš jų vienas publikuotas pirmą kartą
2010	<i>Uvertiūra „Kęstutis“</i> (DK 97 VL 2a). Kaunas: Naujasis lankas	Jurgis Juozapaitis	Rekonstrukcija	Pirmoji publikacija, rekonstrukcija parengta ir pirmą kartą atlikta 2000 m.
2011	<i>Simfonija Nr. 1</i> (DK 109 VL 4). Kaunas: Naujasis lankas	Jurgis Juozapaitis	Rekonstrukcija	Pirmoji publikacija

2 lentelė. (Tęsinys)

Metai	Leidiny	Redaktorius	Redakcijos tipas	Pastabos
2012	<i>Mikit, lankos</i> (duetui ir fort., DK 28 VL 84). Kaunas: Naujasis lankas	Darius Kučinskas	Atlikėjiška redakcija	Pirmoji publikacija
2012	<i>Ten, kur Nemunas banguoja</i> (vyrų chorui, DK 268). Kaunas: Naujasis lankas	Darius Kučinskas	Atlikėjiška redakcija	Pirmoji publikacija
2012	<i>Temsta dienele</i> (vyrų chorui, DK 269). Kaunas: Naujasis lankas	Darius Kučinskas	Atlikėjiška redakcija	Pirmoji publikacija
2012	<i>Kūriniai fortepijonui</i> (6 sąsiuvinų aplankas). Vilnius: M. K. Čiurlionio draugija	Rokas Zubovas	Atlikėjiška redakcija	27 kūriniai
2014	<i>Kūriniai fortepijonui. Urtekstai</i> . Kaunas: Technologija	Darius Kučinskas	Urtekstas	69 kūriniai, pirmą kartą skelbiami kūrinų urtekstai
2014	<i>Kūriniai vargonams. Urtekstai ir faksimilės</i>	Darius Kučinskas	Urtekstas	16 kūrinų, pirmą kartą skelbiami kūrinų urtekstai ir jų faksimilės
2020	<i>Rinktiniai kūriniai fortepijonui</i> . I–II sąs. Kaunas: Muzikos grafika	Darius Kučinskas	Urtekstas	26 kūriniai
Nuo 2020	<i>Kūriniai fortepijonui</i> (rinktinės ir pavieniai kūriniai)	Vytautas Landsbergis, Rokas Zubovas	Atlikėjiška redakcija	Lietuvos muzikos informacijos ir leidybos centro leidiniai, atkartojančys ankstesnes redakcijas, taip pat 2024 m. pakartotas leidiny <i>Kūriniai fortepijonui. Visuma</i>
2025	<i>Visi kūriniai fortepijonui</i> . Kritinė redakcija ir komentarai	Darius Kučinskas, Rima Povilionienė	Kritinė redakcija	Chronologine tvarka skelbiami visi daugiau kaip trys šimtai kūrinų, fragmentų ir eskizų fortepijonui bei jų kritiniai komentarai. Elektroninis leidiny pdf formatu su nuolatinio atnaujinimo galimybe pasiekiamas https://piano.ciurlionis.eu/monograph

Bendrai vertinant, Čiurlionio muzikos leidybinė situacija po 2000 m. atliepia natų leidybos praktiką ir pasaulines tendencijas, atsigręžusias į autentiško teksto, originalo rekonstravimą, taip pat aktyvinama rečiau atliekamos muzikos sklaida, siekiama platesnio prieinamumo ir skaitmeninių technologijų įveiklinimo. Čiurlionio muzikos leidyboje galima išskirti keletą toliau aptariamų krypčių:

- urteksto leidyba;
- nebaigtų kūrinių rekonstravimas;
- aranžuotų ir transkripcijų leidyba;
- skaitmeninė leidyba.

Urtekstų leidyba ir nebaigtų kūrinių rekonstravimas

Atsigręžus į muzikos natų redakcinę ir leidybinę praktiką XX a. antrojoje pusėje matyti, jog dominavo bendro pobūdžio leidiniai, t. y. universali atlikimui skirta redakcija, kuri ilgainiui nebetenkino nei atlikėjo, nei auditorijos, todėl vis dažniau dėmesys buvo telkiamas į kūrinio teksto istoriją, daug gilesnį konteksto pažinimą, įvairias muzikos teksto detales ir teksto „parašes“. Šie pokyčiai muzikos interpretacijos praktikoje paskatino autentiško, istoriškai pagrįsto atlikimo principų iškelimą. Natų leidyboje atitinkamai tai iškilo kaip urtekstų (pradinių tekstų) leidyba, faksimilių publikavimas, platesnių komentarų rašymas ar lyginamųjų studijų tyrimai.

Čiurlionio muzikos urtekstų leidybos poreikis natūraliai kilo ir susiformavo dėl to, kad kai kurių Čiurlionio kūrinių išleista po 6–9 kartus skirtingomis redakcijomis, įvairiais parengimo būdais, ir galiausiai nebėra aišku, kaip gi buvo užrašyta paties kompozitoriaus. Dėl to dalis urtekstų, pavyzdžiui, Dariaus Kučinsko parengtuose Čiurlionio kūrinių leidiniuose, yra publikuota kartu su rankraščių faksimilėmis, tikintis, kad tai padės atsakyti į daugelį šiuolaikiniams atlikėjams kylančių tekstologinių ir interpretacinių klausimų. Tarp urteksto principu išleistų naujausių Čiurlionio muzikos rinkinių minėtina keletas Lietuvoje pasirodžiusių leidinių (žr. 2 lentelę) bei svarbus Čiurlionio tarptautinės sklaidos įvykis – 2011 m. japonų kompanijos „Yamaha Music Media Corporation“ išleistas rinkinys Čiurlionis. Piano Works (*Urtexts*) (Tokyo, 2011; plačiau apie šį leidinį toliau rašoma straipsnyje).

Vis dėlto reikia pastebėti, kad urteksto leidyba Čiurlionio muzikos atveju nemažai susijusi su nebaigtų kūrinių problema. Kaip žinia, daugiau nei pusė Čiurlionio muzikos yra nebaigta, autoriaus neredaguota (ir nepatikrinta), likusi juodraščiuose ir eskizuose. Be to, kompozitoriaus rašysena kai kur yra sunkiai įskaitoma ir dar sunkiau suprantama – jis nesilaikė formalių muzikos rašymo taisyklių, dėl to labai dažnai Čiurlionio rankraščiuose stokojama būtinų nuorodų ar ženklų, kuriuos kompozitorius rašė padrikai. Norint atspėti, kaip turėjo skambėti muzika ir ką konkrečioje vietoje kompozitorius turėjo omeny, reikalinga didelė patirtis ir įžvalgumas; atitinkamai kyla muzikos redaktorių trūkumo problema, nes Lietuvoje tokio profilio specialistai

niekada nebuvo rengiami, jais tapdavo ir tampama tik praktinio darbo eigoje. Nepaisant to, po 2000 m. pastebimas suaktyvėjimas Čiurlionio nebaigtų kūrinių, ypač orkestrinių partitūrų, rekonstravimo sferoje, taip pat rekonstruotų kūrinių atlikimas ir leidyba. Jei anksčiau buvo rekonstruojami tik kūriniai fortepijonui (Čiurlionytės, Landsbergio, Kučinsko rekonstrukcijos), tai po 2000 m. tyrėjų dėmesys susitelkė į kamerinius ir simfoninius kūrinius. Nuo 2000 m. buvo rekonstruotos visos šiuo metu žinomos Čiurlionio nebaigtos partitūros simfoniniam orkestrui (3 lentelė):

- uvertiūra c-moll (publikuota pavadinimu „Kęstutis“),
- simfoninė poema „Dies irae“,
- simfoninė poema „Pasaulio sutvėrimas“,
- I simfonija,
- II simfonija.

Tokia gausa rekonstruotų orkestrinių partitūrų liudija naują etapą Čiurlionio tyrimuose ir leidyboje, prie kurio neabejotinai prisidėjo ir Dariaus Kučinsko 2006 m. Vilniaus universiteto bibliotekoje, Jadvygos Čiurlionytės fonde, atrastas pluoštas

3 lentelė. Rekonstruoti Čiurlionio simfoniniai kūriniai

Kūrinio pavadinimas	Rekonstravo	Atlikimas	Publikacija
Uvertiūra „Kęstutis“ (DK 97 VL 2a)	Jurgis Juozapaitis	2000 m. rugsėjo 22 d., Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, atl. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, dirig. Gintaras Rinkevičius	Kaunas: J. Petronis, 2010
Simfoninė poema „Dies irae“ (DK 330)	Arvydas Malcys ir Rokas Zubovas	2015 m. lapkričio 18 d., Kauno valstybinė filharmonija, atl. Kauno miesto simfoninis orkestras, dirig. Robertas Šervenikas	Nepublikuota
Simfoninė poema „Pasaulio sutvėrimas“ (DK 249 VL 6)	Giedrius Kuprevičius	2015 m. gruodžio 5 d., Lietuvos nacionalinė filharmonija, atl. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, dirig. Modestas Pitrenas	Nepublikuota
I simfonija (DK 109 VL 4)	Jurgis Juozapaitis	Neatlikta	Kaunas: Naujasis laikas, 2011
II simfonija („Lietuviška pastoralinė“) (DK 331)	Arvydas Malcys, Daniele Buccio (dvi skirtingos rekonstrukcijos)	Rekonstrukcijas planuojama baigti 2025 m.	Nepublikuota

Čiurlionio ankstyvosios kūrybos rankraščių, tarp kurių buvo iki tol nežinota 1899 m. datuojama Sonata smuikui ir fortepijonui (DK 23)¹⁶, 1904 m. sukurtas „Largo“ simfoniniam orkestrui (DK 140), keletas kūrinių fortepijonui, daina balsui ir fortepijonui ir kt.¹⁷ Netrukus po to – 2007 m. išleistas visą Čiurlionio muzikinę kūrybą apimantis *Chronologinis Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos katalogas*¹⁸.

Aranžuotų ir transkripcijų leidyba

Pažymėtina, kad po 2000 m. suintensyvėjo įvairių Čiurlionio kūrinių aranžuotų ir transkripcijų rengimas ir leidyba. Tokio tipo leidinių atsiradimas liudija natūraliai susiformavusį poreikį kūrinius atlikti ir kitais instrumentais (ar kita sudėtimi), įtraukti daugiau kūrinių į koncertinį repertuarą¹⁹. Įdomu, kad pastaraisiais dešimtmečiais profesionalūs atlikėjai yra parengę ne tik fortepijoninių kūrinių aranžuotų, bet po kelis kartus – simfoninę poemą „Miške“ ir „Styginių kvartetą“ (4 lentelė).

Aranžuotes ir transkripcijas gana aktyviai rengia ir pedagogai. Manytina, kad juos tai daryti skatina pasikeitę Lietuvos muzikos pedagogų atestacijos reikalavimai – t. y. tarp aukščiausios kategorijos pedagogo rodiklių įtrauktas ir natų leidinio parengimas bei publikavimas. Tenka pažymėti, kad muzikos pedagogai retai imasi, nedrįsta imtis naujos Čiurlionio žinomų kūrinių redakcijos, veikiau apsiriboja jau esamų, paskelbtų redakcijų transkribavimu kitai atlikėjų sudėčiai. Tokios aranžuotės sukuria klaidingą iliuziją apie Čiurlionio muzikos gausą ir įvairovę, tačiau tokių rinkinių leidyba išplečia sklaidos galimybes, leidžia su Čiurlionio muzika susipažinti platesniam muzikų ratui.

Skaitmeninė leidyba

Ryškius pokyčius Čiurlionio muzikos ir bendrai lietuviškų natų leidybos srityje po 2000 m. liudija dėl kompiuterinių technologijų įtakos iškilusi ir vis plačiau besiskleidžianti muzikos leidybos kryptis – skaitmeninė leidyba, nes kompiuterinių ir internetinių technologijų raida supaprastino leidybos procesą ir jį padarė prieinamą kiekvienam.

Pažymėtina, kad po 2000 m. Čiurlionio muzika gerokai dažniau pradėta publikuoti skaitmeniniu formatu. Čia galime išskirti du Čiurlionio natų skaitmeninės leidybos tipus:

16 Sonata smuikui ir fortepijonui rekonstravo ir 2006 m. gegužės 17 d. Kaune atliko Aidas Strimaitis (smuikas) ir Rokas Zubovas (fortepijonas). Natos neišleistos.

17 Plačiau apie Čiurlionio kūrinių atradimą VU bibliotekoje žr. Mackonytė 2006.

18 Kučinskas 2007.

19 Čiurlionis daugiausia kūrė fortepijonui, chorui, taip pat yra kūrinių simfoniniam bei pučiamųjų instrumentų orkestrams, styginių kvartetui, smuikui ir fortepijonui (minėtoji nebaigta Sonata, atrasta VUB 2006 m.), vargonams ir simfoniniam orkestrui.

4 lentelė. Svarbesnės Čiurlionio kūrinių aranžuotės po 2000 m.

Kūrinys	Aranžuotė	Aranžuotojas	Publikacija
„Miške“, simfoninė poema	Dviem fortepijonams	Zbignevas ir Rūta Ibelhauptai	Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2017
	Fortepijonui 4 rankomis	Rokas Zubovas	Aranžuota 2020 m., nepublikuota
	Fortepijonui 2 rankomis	Jennifer Lindberg	www.musescore.com (skaitmeninė publikacija, paskelbta 2023 m.)
„Styginių kvartetą“	Fortepijonui 2 rankomis	Mūza Rubackytė	Vilnius: Kompozitorių sąjungos fondas, 2015
	Fortepijonui 4 rankomis	Rokas Zubovas	Aranžuota 2020 m., nepublikuota
	Fortepijonui 4 rankomis	Dainius Vaičekonis	Kaunas: Muzikos grafika, 2020
Pjesės fortepijonui	Arfai solo	Joana Daunytė	Čiurlionis arfos stygomis. Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2024
	Fleitai (ar smuikui) ir fortepijonui	Vilmantė Kaziulytė ir Kristina Ivanauskaitė-Čiurilienė	<i>Lakštingala</i> . Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2021
	Gitarų ansambliams	Rokas Jurkus	<i>Kūrinių aranžuotės gitarų ansambliams</i> (duetui ir trio). Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2023
	Gitarai	Rokas Jurkus	<i>Kūrinių aranžuotės gitarai solo</i> . Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2024
„Bėkit bareliai“, harmonizuota liaudies daina	Styginių orkestrui	Luca Pavan	Vilnius: Muzikos informacijos ir leidybos centras, 2011

1. Esamų, fiziniu (popieriniu) pavidalu anksčiau išleistų leidinių skenavimas ir skelbimas įvairiuose interneto portaluose PDF formatu. Tai susiję su leidyklų siekiu išlaikyti besikeičiančią klientų rinką²⁰.

2. Naujai parengtų leidinių skaitmeninė publikacija PDF ar kitu internetu pasiekiamu formatu (fiziniu pavidalu tokie leidiniai nebeleidžiami).

2022–2024 m., laimėjus Lietuvos mokslo tarybos projektinį finansavimą, buvo vykdomas mokslo tyrimų projektas²¹, kurio pabaigoje parengtas skaitmeninis Čiurlionio muzikos portalas (<https://piano.ciurlionis.eu>), skelbiantis visus daugiau kaip tris šimtus kūrinių, fragmentų ir eskizų fortepijonui bei jų kritinius komentarus. Šis projektas itin sava laikais įsiliejo į skaitmeninės humanitarikos kryptį, atliepiančią tarptautinę MEI (*Music Encoding Initiative*) tendenciją, kai parengtos skaitmeninės kūrinių publikacijos pasižymi naujais kritinio teksto rengimo principais, kurių esmė yra interteksto

formavimas ir vizualus autorinio teksto atskyrimas nuo visų redakcinių intervencijų. Tai pasiekama pasitelkiant muzikos teksto kodavimo ir skaitmeninės vizualizacijos galimybes, taip pat įvedant skirtingas spalvas, kurios leidžia atsakyti pagrindinį tekstą tradiciškai apsunkinančių papildomų žymėjimų (įvairių tipų skliaustelių, trumpinių, nuorodų). Čiurlionio kūrinių fortepijonui skaitmeniniame portale greta urtekstų yra sudaryta galimybė lygiagrečiai peržiūrėti ir sugretinti kūrinių rankraščius, ankstesnes publikacijas bei redakcijas.

Visa fortepijoninė kūryba ir kritinės redakcijos komentarai taip pat buvo sudėti į skaitmeninį leidinį (808 p., ISBN 978-609-8071-81-8 / pdf, viešai prieinamas

3 pav. Darius Kučinskas, Rima Povilionienė. *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Visi kūriniai fortepijonui. Kritinė redakcija ir komentarai* (Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2024)

²⁰ Iki pasaulinės COVID-19 pandemijos skaitmeninė (PDF) leidyba buvo tik pavienių, dažniausiai lyderiaujančių, pasaulio leidyklų požymis, demonstruojantis, kaip sėkmingai yra įsisavinamos naujosios technologijos. Tačiau pandemijos ir popandeminio laikotarpio skaitmeninių leidinių pasiūla tapo iš esmės visų rinkoje siekiančių išsilaikyti leidėjų sąlyga. Neatsitiktinai ir Lietuvoje natų leidyba sistemingiau užsiimančios organizacijos skaitmeninei leidybai skyrė kur kas daugiau dėmesio, greta popieriuje atspausdintų leidinių pasiūlydamos ir jų skaitmenines versijas. Tai pirmiausia pasakytina apie Lietuvos muzikos informacijos ir leidybos centrą (www.mic.lt), VšĮ „Mano nata“ (www.manonata.lt) ir Dariaus Kučinsko 2022 m. įsteigtą leidyklą „Muzikos grafika“ (www.muzikosgrafika.lt).

²¹ Kritinis Čiurlionio fortepijoninės muzikos tekstas ir interaktyvi duomenų bazė (2022–2024 m.), projekto vadovas Darius Kučinskas.

adresu <https://piano.ciurlionis.eu/monograph>; 3 pav.), kurio pdf formatas yra atviras nuolatiniam atnaujinimui. Komentaruose greta su Čiurlionio natų teksto redagavimu susijusiomis pastabomis buvo siekiama rekonstruoti šios muzikos formavimosi (kūrybinio proceso ir jo įtakų) kelią remiantis rankraščiu, kompozitoriaus korespondencijos studijomis. Kai kuriais atvejais tai iš esmės pakoregavo ankstesnę nuomonę dėl sukūrimo aplinkybių, išlikusių kūrinio versijų. Šiame leidinyje kūriniai fortepijonui išdėstyti chronologine tvarka, kuri tiek tyrėjui, tiek atlikėjui suteikia galimybę sekti ir stebėti kompozitoriaus kūrybinės minties procesualumą, ryškesnius pokyčius ir vizionieriškų sumanymų šuolius ar atsigręžimą į nuosaikesnių harmonijų skambesį, mažiau komplikuotus garsovaizdžius. Atliepian kritinio redagavimo principus, nebaigtus kūrinius bei eskizus ir fragmentus nuspręsta palikti ir skelbti tokius, kokie buvo užrašyti / palikti autoriaus.

Be to, portale buvo sugeneruotas paieškos algoritmas, leidžiantis atlikti interpretaciniu ir muzikologiniu požiūriais svarbią lyginamąją paiešką ir analizę pagal melodiką ir ritmiką. Taigi šis internetinis portalas ir pirmą kartą Lietuvoje parengta visiškai skaitmeninė muzikos kūrinių publikacija žymi naują ne tik Čiurlionio, bet ir apskritai lietuviškos muzikos leidybos etapą.

Svarbesnių Čiurlionio muzikos leidinių po 2000 m. charakteristika ***Kūriniai fortepijonui. Visuma* (sud. ir red. V. Landsbergis)**

Aptariant svarbesnius leidinius, pasirodžiusius po 2000 m., pirmiausia reikėtų paminėti ilgamečio Čiurlionio tyrėjo, nenuilstančio jo kūrybos puoselėtojo ir propaguotojo Vytauto Landsbergio parengtą solidų daugiau kaip 400 puslapių leidinį *Kūriniai fortepijonui. Visuma*²², kuris tarsi apibendrina kelis dešimtmečius trukusį tyrėjo darbą redaguojant ir publikuojant fortepijoninę Čiurlionio muziką (4 pav.). Tarp pusantro šimto kūrinių šiame leidinyje septyni publikuoti pirmą kartą. Įžanginiame tekste bei detaliose komentaruose pateikta ir kūrinių istorija (tiek, kiek apie juos žinoma), kartais komentuojant pavadinimų atsiradimą ir prie visų nurodant ankstesnes publikacijas.

Leidinyje pristatyta atlikėjiška redakcija, paties redaktoriaus atlikimo metu koncertų salėse patikrinti redakciniai sprendimai. Tad atlikimo meno požiūriu šis leidinys yra išskirtinis – mes turime žymiausio Čiurlionio tyrėjo ir atlikėjo subrandintą požiūrį ir pateiktą sektiną atlikimo versiją. Kūriniai yra visiškai redaguoti – įrašytas atlikimo tempas, pedalizacija, sudėtingesnėse vietose pasiūlyta aplikatūra, faktūros paskirstymas tarp rankų, taip pat frazuotė, dinamika. Nebaigti Čiurlionio kūriniai yra rekonstruoti ir užrašyti iki paskutinio takto (redakcinis sprendimas pažymėtas *petitu* – smulkesnėmis natomis). Kai kur yra pateiktos naujos nei anksčiau kitų redaktorių skelbtos rekonstrukcijos

²² Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui. Visuma*. Sudarė ir redagavo Vytautas Landsbergis. Kaunas: J. Petronis, 2004. Leidinys skirtas kompozitoriaus 130-osioms gimimo metinėms, išleistas lietuvių ir anglų kalbomis. Antras leidimas – Vilnius: Čiurlionio namai, 2024.

(pavyzdžiui, Mazurka Des-dur, DK 43 | VL 180a). Svarbu tai, kad visos redakcinės intervencijos atskirtos nuo autorinio, t. y. Čiurlionio, teksto skliausteliais, smulkesniu šriftu ir yra papildomai aptartos komentarų skiltyje. Šiuo aspektu leidinys tampa akademiškesnis ir neapsiriboja tik atlikimo menui svarbia teksto interpretacija.

Leidinyje taip pat yra naujovių. Pirmausia tai, kad Landsbergis čia pasiūlė keletą iki tol čiurlionistikoje nenaudotų kūrinių ciklą. Jungimas į ciklus paremtas kūrybos chronologija ir muzikine-vaizdine opusų analogija. Tokiu būdu sudaryti tokie ciklai: „Druskininkų preliudai“, „Leipcigo miniatiūros“, „Naujos dermės“, „Audros ir gelmės“, „Jūros preliudai“, „Paskutinė vasara“. Kiti ciklai suformuoti atradus glaudesnę tematinę-intonacinę sąryšį – „Iš nebaigto ciklo“, „Mažoji sonata“, „Diptikas“. Likę kūriniai sugrupuoti pagal žanrinį principą – „Aštuonios mazurkos“, „Kanonai ir fugos“, „Mūsų dainelės“, „Klasiškos formos“. Visais atvejais tai lieka tik redaktoriaus siūlymai, nes pats kompozitorius kūrinių į tokius ciklus nejungė, juo labiau nevadino tokiais pavadinimais²³.

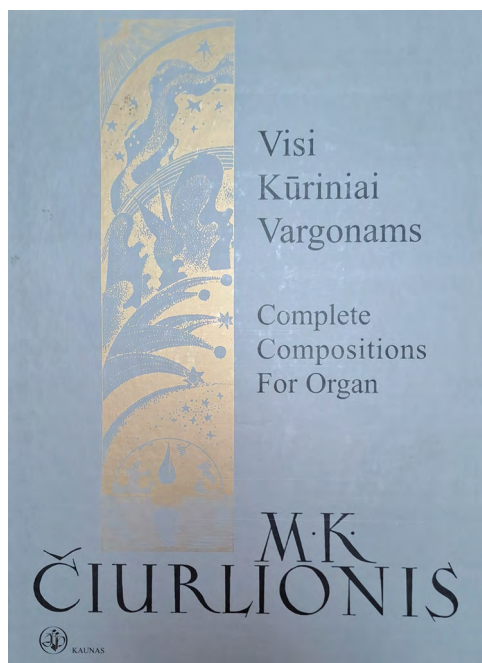
Šiame leidinyje taip pat galima pastebėti tolesnius redaktoriaus svarstymus dėl Čiurlionio muzikos kūrinių katalogavimo. 1986 m. Landsbergio paskelbtas Čiurlionio kūrinių sąrašas tris dešimtmečius (iki 2006 m., kai buvo paskelbtas Kučinsko sudarytas *Chronologinis M. K. Čiurlionio muzikos katalogas*) buvo naujos VL numeracijos ir kūrinių visumos katalogu. Tačiau kituose Landsbergio redaguotuose muzikos leidiniuose bei aptariamoje 2004 m. rinktinėje šis sąrašas vis tikslinamas. Pavyzdžiui, 2004 m. rinktinėje įtrauktas naujas numeris VL 271a – Fuga b-moll (pagal Kučinsko numeraciją – DK 184.3), nors anksčiau šią Fugą Landsbergis minėdavo tik išnašose kaip fragmentą. Pažymėtina ir tai, kad keli kūriniai 2004 m. rinktinėje paskelbti naujais pavadinimais, pavyzdžiui, Valsas F-dur (DK 54 | VL 177) pervadintas į „Lokio maurojimą“, Preljudas d-moll (DK 318 | VL 340) – į pjesę „Motule mano“, Preljudas g-moll/Es-dur (DK 246 | VL 299) – į „Prisiminimą“.

4 pav. M. K. Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui. Visuma*. Red. Vytautas Landsbergis (Kaunas: J. Petronis, 2004; Vilnius: Čiurlionio namai, 2024)

23 Ši rinktinė perleista 2024 m. Nors čia ištaisytos kai kurios korektūros klaidos, kūrinių cikliškumas liko nepakeistas. Taigi čiurlionistikoje siekiama įtvirtinti ne autentiškus, bet redaktoriaus sugalvotus ciklus ir jų pavadinimus.

Po dvidešimties metų pakartotame leidinyje buvo atlikti nedideli pakeitimai. Pirmiausia buvo įtraukti du nauji kūriniai – tai „Lietuviška lopšinė“ („Prapuoliau, močiute“) (DK 51 | VL 174) ir vargonų Preljudas-kanonas d-moll (DK 172 | VL 100). Prie visų kūrinių pavadinimų pridėta jų tonacija, o kai kurie pavadinimai nežymiai pakeisti (pavyzdžiui, „Lietuviška dainelė“ [DK 15 | VL 146] pervadinta į „Lietuvišką giesmelę“, liaudies dainos aranžuotė „Kad ir nežinojau“ [DK 215 | VL 290] – į „Kelio nežinojau“). Tai liudija, jog Čiurlionio kūrybos redagavimas yra nesibaigiantis procesas²⁴.

5 pav. M. K. Čiurlionis. *Visi kūriniai vargonams*. Red. Jūratė Landsbergytė (Kaunas: J. Petronis, 2005)

Visi kūriniai vargonams (sud. ir red. J. Landsbergytė)

Kitas reikšmingas pastarųjų dešimtmečių leidinys – 2005 m. Jūratės Landsbergytės parengti *Visi kūriniai vargonams*²⁵. Čiurlionio 130-osioms metinėms skirta rinktinė (5 pav.) pirmą kartą vienoje vietoje pristato visus Čiurlionio kūrinius šiam instrumentui. Kartu čia yra publikuojamos ir redaktorės atliktos fortepijoninių kūrinių aranžuotės vargonams. Taigi leidinio pavadinimas yra kiek klaidinantis, nes pateikiami ne tik originalūs kūriniai, bet ir kitų kūrinių transkripcijos. Pakankamai netikėtas sprendimas yra liaudies dainų aranžuotės vargonams. Čiurlionio komponuotos liaudies dainų harmonizacijos pirmiausia buvo skirtos atlikti chorui ir skambinti fortepijonu, todėl šių kūrinių interpretacija vargonais yra pakankamai diskutuotina.

Iš viso leidinyje skelbiami 69 kūriniai, vienas iš jų – pirmą kartą²⁶. Leidinys publikuotas dviem kalbomis (lietuvių ir anglų), turi akademiniam leidiniui būdingų požymių (muzikologinis įžanginis tekstas, kūrinių komentarai, epizodiškai naudojamas smulkesnis šriftas redaktoriaus natų įrašams atskirti) ir atlikimo menui svarbių nuorodų, reikalingų

²⁴ Plačiau apie pakartotą leidimą žr. Dariaus Kučinsko recenziją: Antroji leidinio *M. K. Čiurlionis*. Kūriniai fortepijonui. Visuma laida. *Lietuvos muzikologija*, 2024, t. 25, p. 170–190.

²⁵ Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Visi kūriniai vargonams*. Sudarė ir redagavo Jūratė Landsbergytė. Kaunas: J. Petronis, 2005.

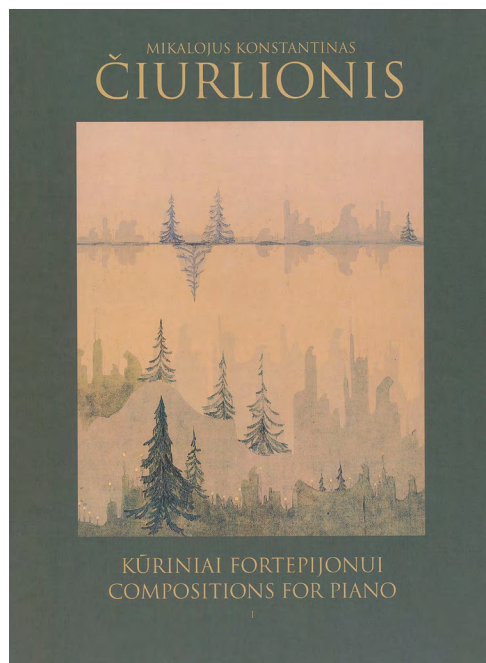
²⁶ Preljudas F-dur (DK 160 | VL 90a). Čia nurodytas VL numeris Landsbergio sudarytame kūrinių sąrašė neegzistuoja – jis įtrauktas tik šiame leidinyje.

griežiant vargonais. Leidinys skirtas atlikėjams, dėl to čia pirmiausia pateikiamas pačios redaktorės interpretacinis sprendimas. Kaip ir aptartoje Landsbergio fortepijoninėje rinktinėje, čia leidinio sudarytoja taip pat grupuoja kūrinius savo nuožiūra ir įveda iki tol čiurlionistikoje neegzistavusius ciklus: „Simboliškieji preliudai“, „Jūros peizažai“. Ciklų pavadinimai pagrįsti tik viena iš galimų muzikinių-poetinių vaizdinių asociacijų, tačiau stokoja gilesnio analitinio pagrindo.

Kūriniai fortepijonui (sud. S. Urbonas)

Čiurlionio draugijos 2012 m. išleistas šešių sąsiuvinių rinkinys *Kūriniai fortepijonui*²⁷ neabejotinai yra reprezentacinis ir poligrafiniu požiūriu pavyzdinis leidinys (6 pav.). Leidinio iniciatorius, sudarytojas ir meninis apipavidalintojas – Stasys Urbonas (1944–2014), M. K. Čiurlionio namų Vilniuje įkūrėjas, pirmasis direktorius ir Čiurlionio draugijos pirmininkas. Jo dėka muzikos leidinys tapo artimas meno albumui – tiek visas aplankas, tiek kiekvienas sąsiuvinis yra papuošti kokybiškomis Čiurlionio paveikslų ir grafikos darbų reprodukcijomis.

Rinkinyje skelbiamus kūrinius redagavo pianistas Rokas Zubovas. Jis apsiribojo bendro pobūdžio redakcinėmis pastabomis ir daugiausia rėmėsi ankstesnių redaktorių (pirmiausia Landsbergio) pasiūlytais sprendimais, ypač rekonstruojant nebaigtus kūrinius. Siekiant neapsunkinti natų teksto papildomais skliausteliais ir kitais redaktoriaus žymėjimais, neautorinės atlikimo nuorodos yra paryškintos, o neautorinis natų tekstas įrašytas smulkesniu šriftu.

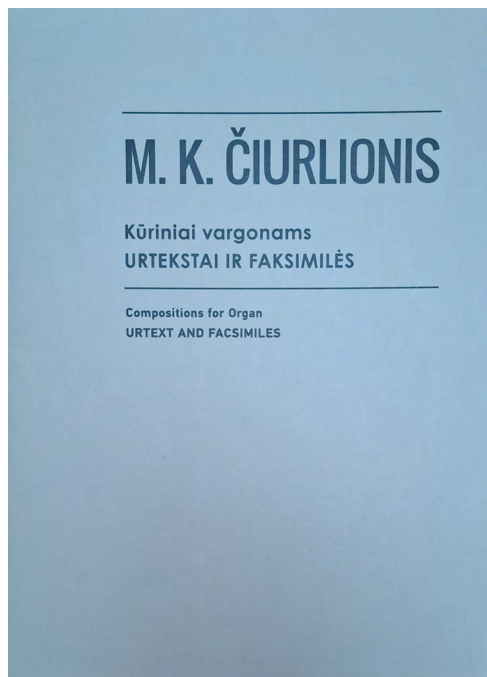
6 pav. M. K. Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui*. Sud. Stasys Urbonas, red. Rokas Zubovas (Vilnius: M. K. Čiurlionio draugija, 2012)

Kūriniai fortepijonui ir Kūriniai vargonams (sud. ir red. D. Kučinskas)

2014 m. gavus dalinį Lietuvos kultūros tarybos finansavimą buvo parengti ir išleisti du Čiurlionio muzikos urtekstų leidiniai: *Kūriniai fortepijonui*²⁸ ir *Kūriniai*

²⁷ Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui*. Sudarė Stasys Urbonas. Vilnius: Čiurlionio draugija, 2012.

²⁸ Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui. Urtekstai*. Sudarė ir redagavo Darius Kučinskas. Kaunas: Technologija, 2014.

7 pav. M. K. Čiurlionis. *Kūriniai fortepijonui (urtekstai)* ir *Kūriniai vargonams (urtekstai ir faksimilės)*. Red. Darius Kučinskas (Kaunas: Technologija, 2014)

*vargonams*²⁹, kuriuose atitinkamai paskelbti 69 ir 16 kūrinių (7 pav.). Leidinius sudaręs ir kūrinius redagavęs Darius Kučinskas pirmą kartą pateikė daugelio kūrinių pirminius (urtekstų) variantus. Tai buvo ypač svarbu, nes dalis kūrinių per daugelį redagavimo ir leidybos metų buvo gana skirtingai redaguoti, publikuoti ir atlikėjams kėlė nemažai klausimų dėl jų patikimumo. Urteksto poreikį nulėmė ir tai, kad rengiant tarptautinius M. K. Čiurlionio pianistų ir vargonininkų konkursus bei festivalius jų dalyviams buvo reikalingas ne tik vienas iš galimų redakcinių sprendimų, bet ir kuo artimesnis rankraščiui peržiūrėtas ir patikrintas pradinis natų tekstas. Šiuo požiūriu 2014 m. išleisti natų rinkiniai užpildė susidariusią spragą ir kartu su 2011 m. Japonijoje išleista rinktine visiškai tenkino Čiurlionio konkurso poreikius³⁰ (fortepijoninių kūrinių rinktinė yra tarsi antroji Japonijoje išleistos rinktinės dalis, nes kūriniai nesikartoja, o redagavimo principai išlaikyti tie patys).

Abiejose rinktinėse buvo siekta maksimaliai priartėti ir perteikti autentišką Čiurlionio muzikos tekstą, įžvelgti, o kartais ir atspėti, ką kompozitorius turėjo omenyje nepilnai ar neaiškiai užrašydamas natas, kartais savotiškai sutrumpindamas tekstą savo paties susigalvotais ženklais bei simboliais. Daugelį abejotinų teksto vietų yra iššifravę ankstesnių leidinių redaktoriai (Čiurlionytė, Landsbergis), todėl ir šiose rinktinėse vadovaujamasi jų sprendimais. Tačiau nebaigtų kūrinių klausimas buvo paliktas atviras – leidiniuose pasiūlytos tik glaustos ar redukuotos pabaigos. Vargoninių kūrinių leidinyje buvo įtraukti tik tie kūriniai, kurių yra išlikę rankraščiai, taip pat atsakyta ankstesnių leidėjų ar atlikėjų parengtų fortepijoninių ir chorinių kūrinių aranžuotųjų vargonams. Nors čia, kaip ir kituose leidiniuose, prisilaikyta chronologinio principo, buvo pasiūlyta ir viena naujovė – poromis grupuoti preliudus ir fugas. Toks grupavimas pagrįstas vieninteliu išlikusiu vargoninių kūrinių sąsiuvinio lapu, kuriame paties Čiurlionio keli preliudai ir fugos užrašyti poromis.

29 Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Kūriniai vargonams. Urtekstai ir faksimilės*. Sudarė ir redagavo Darius Kučinskas. Kaunas: Technologija, 2014.

30 Šiuose leidiniuose publikuoti kūriniai yra įtraukti į tarptautinio M. K. Čiurlionio konkurso privalomų kūrinių sąrašą.

Lietuvos leidyklų situacija

Analizuojant Čiurlionio natų leidybos situaciją po 2000 m., pastebimi tam tikri leidėjų kaitos aspektai. Po 2000 m. Čiurlionio kūrinius nustojo leisti Lietuvos muzikų draugija, leidykla „Šviesa“, Klaipėdos universitetas, netgi Lietuvos muzikos ir teatro akademija. Vietoj jų Čiurlionio muziką intensyviau pradėjo leisti Lietuvos muzikos ir informacijos centras (MIC) ir savo leidyklą įsteigęs Darius Kučinskas³¹. Be to, 2005 m. mirė du bene svarbiausi Čiurlionio muzikos puoselėtojai – leidėjas Jonas Petronis (1911–2005) ir vokiečių pianistas Nikolausas Lahusenas (1960–2005), kurie, galima sakyti, tarsi įrėmino ir užbaigė pirmąjį Čiurlionio muzikos sklaidos šimtmetį: Petronis baigė leisti visus Čiurlionio muzikos kūrinius³², o Lahusenas daugumą jų įgrojo į kompaktines plokšteles³³ ir atliko įvairiose Europos koncertų salėse.

Lietuvos muzikos informacijos ir leidybos centras Čiurlionio kūrinius intensyviau pradėjo publikuoti nuo 2012 metų. Tai Landsbergio, Zubovo ir Kučinsko parengtos fortepijoninių kūrinių redakcijos. Jei Landsbergio redakcijos yra pakartotos iš ankstesnių leidinių (ištaisant korektūros klaidas), tai 2020 m. išspausdintas leidinys su Zubovo redakcija buvo publikuojamas pirmą kartą. Zubovo redakcija yra reikšminga tiek istoriniu, tiek interpretaciniu požiūriu. Čiurlionio proanūkis pianistas Rokas Zubovas savo repertuare turi visus Čiurlionio kūrinius fortepijonui (per 200 kūrinių!), juos nuolatos skambina Lietuvoje ir užsienyje, yra suformavęs savo asmeninį santykį bei požiūrį į šią muziką. Visa tai yra vertingas įnašas į mūsų muzikos atlikimo meną. Dar 2013 m. Zubovas savo interpretacijas įgrojo ir išleido 6 kompaktinėse plokštelėse³⁴, tačiau natų leidiniais jo redakcijos pasirodė tik pastaraisiais metais.

Prie Čiurlionio muzikos kūrinių leidybos po 2000 m. ženkliai prisidėjo ir Kučinskas, iš viso parengęs ir išleidęs per 10 leidinių. Tai daugiausia originalios kūrinių

31 Visi Kučinsko leidiniai pristatomi internetinėje svetainėje www.muzikosgrafika.lt

32 Jonas Petronis Čiurlionio muzikos leidyboje yra išskirtinė ir daugiausia nusipelnusi asmenybė. Jis Čiurlionio kūrinius pradėjo leisti dar sudėtingomis karo meto sąlygomis (jo leidykla veikė 1942–1944 m.). Tuomet kartu su jauniausia kompozitoriaus seserimi Jadvyga Čiurlionyte įvedė sutarė išleisti seriją dar neskeltų Čiurlionio kūrinių fortepijonui – Čiurlionytė atrinko ir redagavo kūrinius pagal kompozitoriaus rankraščius, o Petronis juos parengė spaudai (spausdino „Raidės“ spaustuvė Kaune) ir užsiėmė platinimu. Sovietmečiu jo veikla buvo sustabdyta, bet jis visuomet dirbo spaudos baruose (buvo pagrindinės Lietuvos leidyklos „Vaga“ pavaduotojas gamybai) ir toliau nepastebimai rūpinosi, kad visa, kas susiję su Čiurlioniu, būtų leidžiama nepriklaistingos poligrafinės kokybės. Po 1990 m. atkūręs savo leidyklą, Petronis vėl grįžo prie Čiurlionio muzikos, tik šį kartą jam dar neskeltus kūrinius rengė Darius Kučinskas, tuo metu dirbęs Čiurlionio dailės muziejuje. Buvo parengti ir išleisti visi iki tol dar neskelti Čiurlionio muzikos kūriniai – per 20 leidinių (kūriniai fortepijonui, styginių kvartetui ir trio, chorui, pasitelkiant kitus redaktorius, simfoninių kūrinių partitūros – „Miške“, „Jūra“, „Kęstutis“). Ši veikla buvo pastebėta ir įvertinta reikšmingais apdovanojimais: 2001 m. Petroniui įteiktas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medalis, o 2004 m. – Vytauto Landsbergio fondo premija. Plačiau: Kučinskas, Darius. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos kūrinių leidyba. *Knygotyra*, 2003, t. 40, p. 188–189; *Leidėjas Jonas Petronis*. Sud. Darius Kučinskas ir Romaldas Misiukevičius. Kaunas: Naujasis lankas, 2012, p. 75, 106.

33 *Celestial Harmonies*, Nr. 13184, 13185, 13222, išleista 2000–2004 m.

34 *Compositions for piano / M. K. Čiurlionis*. [Vilnius]: Impetus musicus: Rokas Zubovas, [2013]. 6 garso diskai dėkle: stereo. ISBN 978-609-420-147-9. UDK 786.2.036(474.5).

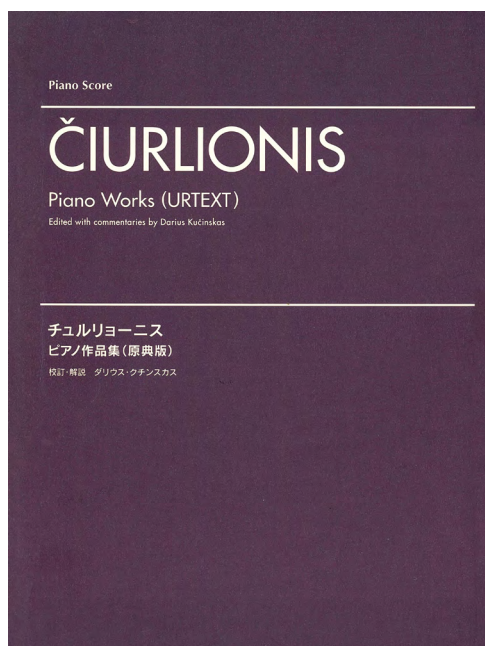
versijos (urtekstai), kur atsisakoma ankstesnių redakcinių pasiūlymų ir siekiama pateikti autentišką kūrinio tekstą.

Čiurlionio muzikos leidyba užsienyje

Pastaruosius du dešimtmečius Čiurlionio muziką intensyviau pradėta publikuoti užsienyje, ir tai neretai susiję su asmeniniais leidyklų ir Lietuvos muzikų ryšiais. Po 1990 m. kai kurios nedidelės leidyklos aktyviai ėmė ieškoti naujų autorių posovietinėje erdvėje ir kalbino Lietuvos kompozitorius pasirašyti leidybos sutartis. Tuo metu Lietuvoje natų leidybos situacija buvo sudėtinga (trūko apyvartinių lėšų, autoriams nebuvo mokami honorarai). Dėl to kai kurie lietuvių kompozitoriai sutiko su visomis užsienio leidyklų sąlygomis, tarp jų ir su perduotomis autorinėmis leidybos teisėmis. Atsitiko taip, kad dalies mūsų žymiausių kompozitorių (Vytauto Barkausko, Broniaus Kutavičiaus) ir jų opusų Lietuvoje negalime išleisti, nes jų leidybą kontro-

liuoja užsienio leidyklos³⁵. Panaši situacija galėjo atsitikti ir su tuo metu dar neskelbtais Čiurlionio kūriniais, tačiau Kučinsko ir Petronio pastangomis visos leidybos teisės buvo išsaugotos Lietuvoje³⁶.

Svarbus įvykis tarptautinėje Čiurlionio muzikos leidyboje susijęs su Japonijos leidykla „Yamaha Music Media Corporation“. Tarpininkaujant tuo metu Kauno technologijos universiteto doktorantei Yumiko Nunokawai ir bendradarbiaujant Lietuvos muzikos informacijos ir leidybos centrui, 2011 m. pirmą kartą Japonijoje buvo išleisti Čiurlionio kūriniai – *Piano Works (Urtexts)* (Tokyo, 2011). Šis leidinys išsiskiria neprikaištingu maketu, pavyzdine natografija, leidinį puošia keliolika spalvotų Čiurlionio tapybos reprodukcijų, yra išsamus straipsnis apie Čiurlionio muzikos sklaidą Japonijoje (aut. Y. Nunokawa). Leidinys pirmiausia buvo skirtas Japonijos auditorijai, todėl visi

8 pav. M. K. Čiurlionis. *Piano Works (Urtexts)*. Red. Darius Kučinskas (Tokyo: Yamaha Music Media Corporation, 2011)

35 Broniaus Kutavičiaus – „Polskie Wydawnictwo Muzyczne“ (Krokuva), Vytauto Barkausko – „Friedrich Hofmeister Musikverlag“ (Leipzigas).

36 Kai kurios smulkios užsienio leidyklos („Eres Verlag“) dalį Čiurlionio kūrinių perleido nelegaliai, paprasčiausiai kopijuodamos natas, tik nutrindamos ankstesnę *Copyright* nuorodą. Mirus Petroniui, o jo vaikams nebetęsiant leidybos, matyt, „Eres Verlag“ buvo nuspręsta, kad išnyko ir visi apribojimai perleisti Čiurlionio kūrinius.

5 lentelė. Užsienio leidyklos, išleidusios Čiurlionio muzikos kūrinius po 2000 m.

Metai	Leidyklos ir leidiniai	Redaktorius	Paskelbti Čiurlionio kūriniai
„Carus verlag“ (Stuttgart, Vokietija)			
2006	<i>Laula kultani. European Folk-songs for mixed choir</i>	Erik August Hagfors	Harmonizuota liaudies daina mišriam chorui „Oi lekia, lekia“ (DK 189d VL 55a)
2008	<i>Musica Sacra Baltica</i>	Armin Kircher	Fuga mišriam chorui „Gloria“ (DK 11.18 VL 14)
„Waldkauz Musikverlag“ (Remscheid, Vokietija)			
2007	<i>Nocturne fis-moll</i> (DK 41 / VL 178)	Janina Neniškytė	Perleista iš JN-2000
2008	<i>Nocturne cis-moll</i> (DK 58 / VL 183)	Janina Neniškytė	Perleista iš JN-2000
2008	<i>Prelude b-moll</i> (DK 55 I red. / VL 182a)	Janina Neniškytė	Perleista iš JN-2000
2008	<i>Walzer F-dur</i> (DK 54 / VL 177)	Janina Neniškytė	Perleista iš JN-2000
2008	<i>Impromptu Fis-moll</i> (DK 44 / VL 181)	Janina Neniškytė	Perleista iš JN-2000
„Yamaha Music Media Corporation“ (Tokyo, Japonija)			
2011	<i>Piano Works (Urtexts)</i>	Darius Kučinskas	49 kūriniai, iš jų vienas publikuotas pirmą kartą
„Eres Verlag“ (Lilienthal, Vokietija)			
2000	<i>Baltische Orgelmusik aus zwei Jahrhunderten</i>	Wolfgang Lindner	Fuga cis-moll vargonams (DK 96 VL 86)
2015	<i>Fuga b-moll</i>	Darius Kučinskas	Fortepijonui (DK 293 VL 345); nelegali kopija iš DK-2000
2015	<i>Kanons und Fugen</i>	Vilniaus kvartetas	Keturi kūriniai styginių kvartetui; nelegali kopija iš VK-1998KF
2015	<i>Fuge d-moll</i>	Vilniaus kvartetas	Styginių trio (DK 24.1 VL 78); nelegali kopija iš VK-1998KF
2015	<i>Thema un Variationen</i>	Vilniaus kvartetas	Styginių kvartetui (DK 19 VL 80); nelegali kopija iš VK-1998V
„Bosse Verlag“ (Kassel, Vokietija)			
2018	<i>Nordisches Chorbuch</i>	Bertold Kloss	Įtrauktos dvi Čiurlionio kompozicijos mišriam chorui, anksčiau išleistos „Carus Verlag“: „Oi lekia, lekia“ (DK 189d VL 55a), „Gloria“ (DK 11.18 VL 14)

tekstai pateikti japonų ir anglų kalbomis (8 pav.). Lietuvoje jis nebuvo platinamas, gauta tik keliasdešimt egzempliorių, kurie nemokamai išdalyti bibliotekoms.

Kiek anksčiau, 2007–2008 m., Vokietijos leidykla „Waldkaus Musikverlag“ išleido pianistės Janinos Neniškytės redaguotus ankstyvuosius Čiurlionio kūrinius fortepijonui. Tai buvo atskirais kūrinių perleista rinktinė *Jaunystės kūriniai*, kurią 2000 m. išleido Klaipėdos universiteto leidykla. Lyginant su pirmuoju leidiniu, Vokietijoje išleisti kūriniai buvo papuošti Čiurlionio paveikslų reprodukcijomis, tačiau atsisakyta pirminių faksimilių, kurios buvo publikuotos Klaipėdos leidinyje.

Trečia minėtina užsienio leidykla yra „Carus Verlag“, kuri 2006 ir 2008 m. publikavo du Čiurlionio kūrinius – harmonizuotą liaudies dainą „Oi lekia, lekia“ (DK 189d | VL 55a) ir chorinę fugą „Gloria“ (DK 11.18 | VL 14). Tikriausiai leidykla norėjo patikrinti Vokietijos rinką, atsargiai pasiūlydama jai dar nežinomą naują kompozitorių. Šis bandymas pasiteisino, nes po kurio laiko tuos pačius kūrinius perleido jau kita daug stambesnė chorinės muzikos leidykla „Bosse Verlag“.

Susisteminta Čiurlionio muzikos leidyba užsienio kompanijose po 2000 m. pateikiama 5 lentelėje.

Išvados

Čiurlionio natų leidyba buvo, yra ir neabejotinai išliks viena svarbiausių sričių, atspindinti ir reprezentuojanti Lietuvos muzikos redagavimo ir publikavimo praktiką. Per šiuos natų leidinius galime sekti besikeičiančias leidinių rengimo tendencijas, redagavimo metodologiją, stebėti, kur link krypta redaktorių dėmesys, galiausiai – kaip keičiasi muzikų bendruomenės poreikiai ir interesai. Įdomu tai, kad svarbų vaidmenį Čiurlionio muzikos sklaida tarpukariu suvaidino formuojant, palaikant tautinę lietuvių emigrantų savimonę, publikuojant atskirus kompozitoriaus fortepijoninius, vokalinius kūrinius JAV leistame žurnale *Margutis*. Pastarųjų 25 metų (nuo 2000 m.) Čiurlionio natų leidybos vientisumą ir tęstinumą užtikrina tam tikra ilgainiui nusistovėjusi redagavimo metodika, pagarbiai žvelgianti į autoriaus tekstą ir siūlanti reikšmingą interpretacinį sprendimą (muzikos atlikimo mene tai yra vienas svarbiausių veiksnių). Kita vertus, aiškiai matyti pasikeitusios leidybos sąlygos ir aplinkybės, naujų technologijų integravimas. Esminiai požymiai, charakterizuojantys leidybos laikotarpį nuo 2000 m., yra susiję ne tik su redagavimo metodologija ar kintančiomis leidybos technologijomis, bet ir su pačių leidėjų ir redaktorių kaita, pastebimas užsienio leidėjų ir atlikėjų dėmesys Čiurlionio muzikai. Jis dažniau pasireiškia per lietuvių muzikų iniciatyvą nei pačių leidyklų susidomėjimą, jau turima gražių tokio bendradarbiavimo pavyzdžių (Neniškytės, Kučinsko parengti leidiniai publikuoti Vokietijoje, Japonijoje).

Po 2000 m. Čiurlionio natų leidyboje būdingi šie požymiai: orkestrinių partitūrų rekonstrukcija ir leidyba, įvairesnė leidinių tipologija, skaitmeninių publikacijų gausa, originalių kūrinių transkripcijos ir aranžuotės bei pasikeitę leidėjai. Kartu

pastebimas daug drąsesnis ir laisvesnis žvilgsnis į Čiurlionio nebaigtus kūrinius. Tai, kad per pastaruosius porą dešimtmečių yra rekonstruoti, atlikti ir iš dalies publikuoti kompozitoriaus kameriniai ir visi žinomi orkestriniai kūriniai, rodo susiformavusią naują muzikų kartą, kuri stengiasi pažinti mūsų genijaus visumą be anksčiau taikytos vertybinės selekcijos ar susikurtų apribojimų³⁷. 2006 m. Vilniaus universiteto bibliotekoje atrasti Čiurlionio kūriniai (daugiausia kūrinių eskizai) ir 2007 m. publikuotas chronologinis Čiurlionio muzikos katalogas taip pat paskatino spartesnę rekonstravimo, atlikimo ir nebaigtų kūrinių leidybos procesą.

Gauta 2024 12 13

Priimta 2025 04 07

Literatūra

- [be aut.] Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. *Margutis*. 1935 10 15. 19: 10.
- Kučinskas, D. *Chronologinis Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos katalogas*. Kaunas: Technologija, 2007 (antras pataisytas ir papildytas leidimas 2008 m.).
- Kučinskas, D. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos kūrinių leidyba. *Knygotyra*. 2003. 40: 185–196.
- Leidėjas Jonas Petronis*. Sud. Darius Kučinskas, Romualdas Misiukevičius. Kaunas: Naujasis lankas, 2012.
- Mackonytė, O. *VU bibliotekoje rasti M. K. Čiurlionio kūrinių rankraščiai*, 2006 03 17. Prieiga per internetą: <https://naujienuos.vu.lt/vu-bibliotekoje-rasti-m-k-ciurlionio-kuriniu-rankrasciai> [žiūrėta 2024 12 10].
- Nomicaitė, R. Apie muziką lietuviškuose periodiniuose leidiniuose. *Lietuvos muzikos istorija*. I knyga: *Tautinio atgimimo metai 1883–1918*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2002: 186–197.
- Nunokawa, Y. Contextuality of the Artistic Language of M. K. Čiurlionis: Links and Influences of Cultures of the East and the West Discovered in Čiurlionis' Art. Doctoral dissertation. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2017.
- Petruskaitė, D. Susitikimai su Čiurlioniu egzilyje: tautiškumo refleksijos ir muzikinės raiškos galimybės (1911–1991). *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911): jo laikas ir mūsų laikas*. Red. Gražina Daunoravičienė, Rima Povilionienė. Vilnius: LMTA, 2013: 463–489.
- Povilionienė, R. Lietuviška periodika pirmojo pasaulinio karo metais: M. K. Čiurlionis muzikinių įvykių apžvalgos kontekste. *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis Vilniuje*. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2016: 339–350.
- Povilionienė, R. „Vilties“ dienraštis Pirmojo pasaulinio karo pirmaisiais metais, 1914–1915 m.: muzikinio gyvenimo apžvalga kaip tautinės savimonės atspindys. *Lietuvos muzikologija*. 2014. 15: 162–182.
- Strazdaitė-Ziberkienė, A. Lietuviybės apraiškos XIX a. muzikos leidiniuose. Daktaro disertacija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2021.
- Walkusz, M. Kolekcja muzyczna Kazimierza Czekotowskiego (1901–1972) w zbiorach Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. *Z badań nad Książką i Księgozbiorem Historycznymi*. 2017. 11: 277–297.
- Walkusz, M. Warszawskie druki muzyczne wydane w latach 1875–1918, przechowywane w gdańskich bibliotekach. Rozprawa doktorska [Doctoral dissertation]. Uniwersytet Warszawski, 2019. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/304741098.pdf> [žiūrėta 2024 12 10].
- Žilevičius, J. M. K. Čiurlionis. *Margutis*. 1929 03 15. 3: 11–12.

³⁷ Kai kurios dabar rekonstruotos partitūros iki 2006 m., kai buvo publikuotas *Chronologinis katalogas* (Kučinskas, 2006), platesniam muzikų ratui apskritai nebuvo žinomos. Taip atsitiko dėl to, kad skelbdamas Čiurlionio kūrinių sąrašą Vytautas Landsbergis šiuos kūrinius laikė jau ligoto žmogaus užrašais ir jų neįtraukė (Landsbergis, 1986).

1. Czurlanis, M. K. Mazurka [h-moll DK 125 | VL 234]. *Meloman. Miesięcznik nutowy*. Warszawa: Meloman, 1902. 10: 164–165.
2. Czurlanis, M. K. Nokturn [Noktiurnas fis-moll DK 41 | VL 178]. *Meloman. Miesięcznik nutowy*. Warszawa: Meloman, 1900. 8: 10–11.
3. Czurlanis, M. K. Prelude [Preljudas h-moll DK 55, I red. | VL 182]. *Meloman. Miesięcznik nutowy*. Warszawa: Meloman, 1900. 12: 11.
4. Čiurlionis, M. K. Prapuoliau, močiute [harmonizuota lietuvių liaudies daina mišriam chorui, DK 204d]. Šaltinis. Seinai, 1910. 1: 6.
5. Čiurlionis, M. K. *Šėriau žirgelį* [harmonizuota lietuvių liaudies daina mišriam chorui, DK 216b]. *Muzika*. Brukllynas (Filadelfija), 1916. 2: 9.
6. Čiurlionis, M. K. *Jaunystės kūriniai fortepijonui*. Red. Janina Neniškytė. Klaipėda, 2000.
7. Čiurlionis, M. K. *Kūriniai fortepijonui / Compositions for piano*. 6 CD ir bukletas (90 p.), Rokas Zubovas. Vilnius: Impetus musicus, 2011.
8. Čiurlionis, M. K. *Kūriniai fortepijonui* [6 sąsiuvinų rinkinys]. Sud. Stasys Urbonas, red. Rokas Zubovas. Vilnius: M. K. Čiurlionio draugija, 2012.
9. Čiurlionis, M. K. *Kūriniai fortepijonui. Visuma*. Red. Vytautas Landsbergis. Kaunas: J. Petronis, 2004.
10. Čiurlionis, M. K. *Piano Works (Urtexts)*. Red. Darius Kučinskas. Tokyo: Yamaha Music Media Corporation, 2011.
11. Čiurlionis, M. K. *Visi kūriniai vargonams*. Red. Jūratė Landsbergytė. Kaunas: J. Petronis, 2005.

Darius Kučinskas, Rima Povilionienė

Čiurlionis's Works in Sheet Music: Dissemination in Interwar Periodicals and Typological Publishing Aspects after 2000

Summary

Characterised by consistency and continuity unlike that of any other Lithuanian composer since the 1900s, the publication of Mikalojus Konstantinas Čiurlionis's music serves as a benchmark for assessing the overall state of sheet music publishing in Lithuania. This encompasses not only the history of Lithuanian music publishing but also the evolution of editing, printing, and distribution practices. While Volume 40 of *Knygotyra* in 2003 provided a detailed overview of the first century of Čiurlionis's sheet music publishing, there is now a need to review the situation of publishing of his musical works after 2000. Considering global trends in sheet music publishing and editing, recent decades of the activities of publishing Čiurlionis's music reveal certain directions: arrangements and transcriptions, urtexts, digital publications, and others. The article also presents systematic factual data on the short-lived yet relatively systematic printing of Čiurlionis's sheet music in the interwar foreign press, specifically in the journal *Margutis* (USA), which also served as a symbol of maintaining Lithuanian identity in the diaspora.

KEYWORDS: publishing of Čiurlionis's music, sheet music dissemination in the foreign press, music editing, urtexts, textual criticism